

Tekst 12. Esben Andreasen: Natlig matsuri ved Iwashimizu Hachiman-gu (2002)

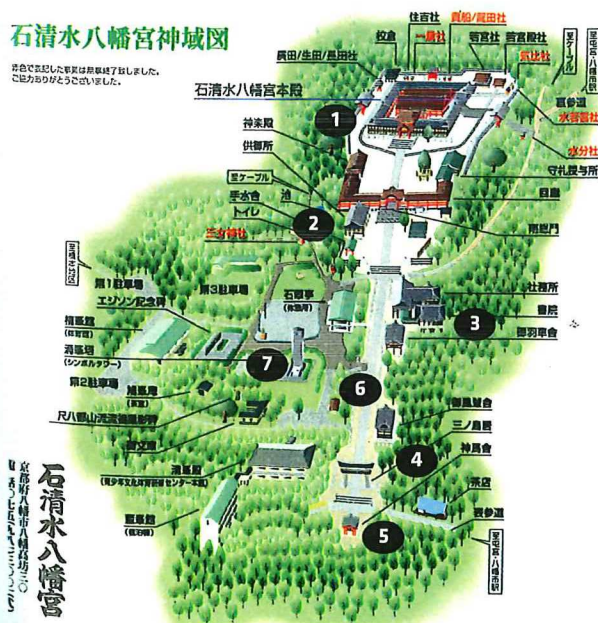
Ønsker man sig en shinto-helligdom, der har "det hele", kan man næppe finde nogen bedre end Iwashimizu Hachiman-gu sydvest for Kyoto. Beliggende ved vandløb på en bjergtop midt i en frodig skov, og så med en ældgammel historie, med en oprindelsesmyte og tilknytning til kejserhuset – og så en natlig matsuri af de meget fornemme. Følgende beskrivelse er fra den årlige matsuri, 15. september 2002.

Overværelsen af den natlige matsuri krævede et møde om eftermiddagen med shinto-præsterne og en særlig tilladelse til at optage videoscener. Da er forberedelserne i fuld gang. Stierne bliver fejlet, og sine steder er cementen nylig fornyet og udbedret. Shinto-præsterne holder møder, hvor de koordinerer deres arbejde om aftenen, og en lille by af boder rejser sig for foden af bjerget. Der kommer en livlig handel, både mad og drikkevarer, men også alskens børnelegetøj, tøj og musik-CD'er – ja, faktisk alt, hvad der hører et lokalt marked til.

Om aftenen begynder markedet, og da jeg ankommer ved 11-tiden, er markedsdelen af matsurien allerede overstået for den første dag – kan jeg se af griseriet omkring boderne. Men oppe ved helligdommen, hvor selve matsurien først starter klokken tre om natten, er der meget stille. Kun cikader – og så en strålende udsigt over den sydlige del af Kyoto, som bjerget ligger som en forpost til. Man skal

石清水八幡宮神域図

符合で表記した事業は形勢終了しました。
ご協力ありがとうございました。



Grundplan over Iwashimizu Hachiman-gu.

1. Den egentlige helligdom, med haiden og honden i to adskilte bygninger.
2. Vaskestedet for rituel renselse (temizu-ya).
3. Kontorbygninger.
4. Tori-port ved indgangen til det hellige område.
5. Stald for en hest, der bruges i ceremonielle optog.
6. Den hellige processionsvej (sando).
7. Parkeringsplads og bygninger til modtagelse af gæster.

vænne sig til mørket, da der ikke bruges elektrisk lys ved matsurien, men så finder man sine orienteringspunkter. Her er *sando*, den hellige processionsvej, *temizuya*, hvor man rituelt renser sig, og *haiden* og *honden*, henholdsvis bedesal og helligdommens inderste, hvor kami-guderne opholder sig, når de hidkaldes og tager midlertidig bolig i deres *shintai*, de hellige genstande, oftest spejle.

Mørket er et specielt gunstigt tidspunkt for kontakt med kami-guderne, og grundstrukturen i denne matsuri er som i de fleste matsuri den, at kami-guderne hidkaldes, æres og føres rundt i helligdommens domæne, for til sidst at blive æret igen og ført tilbage til udgangspunktet, hvorfra de kan rejse tilbage til deres guddommelige boliger.

Ved midnatstid ankommer flere og flere, en blanding af shinto-præster, der skal deltage i processionen, og tilskuere. Der skal være i alt 500 i optoget, er det blevet oplyst, og nogle kommer udklædt som samuraikrigere og bueskytter. Og der er børn og unge piger udklædt som Himegami, Kejser Ojins hustru. [Ojin er Japans 15. kejser, hans mor var Kejserinde Jingu, som erobrede dele af Korea, og hans hustru var Himegami.].

Efterhånden tændes de levende lys i lanterne, og den sidste rest af det elektriske lys slukkes. Først klokken tre bliver de tre *mikoshi*, bærbare skrin tilhørende de tre kejserlige personer Ojin, Jingu og Himegami, som æres ved Iwashimizu Hachiman-gu, båret ud af helligdommen. Det foregår ærværdigt og højtideligt i en atmosfære, som er meget anderledes end ved de folkelige maturier, hvor luften dufter af sake, risvin.

Processionen går ad zigzagveje ned ad bjerget, og på et sted nær afslutningen af transporten gøres der holdt. Her – ikke langt fra den midlertidige helligdom, som skal opbevare de tre mikoshi, eller rettere deres *shintai* – opføres den hellige dans, *kagura*. Ud fra denne midlertidige helligdom kommer musikanter og en kvinde, som byder de tre guddomme velkommen med dans, som dansegudinden gjorde det i myten om Amaterasu i klippehulen, men nu strengt stiliseret og slet ikke seksuelt lokkende som i myten. Også grupper af mænd i bueskytters dragter kommer ud af den modtagende helligdom for at ledsage optoget den sidste vej.

Hele matsurien er foregået upåklageligt korrekt, og TV-hold og andre, som har fået tilladelse til at filme, får af den ellers strenge ordensmester lov til at filme inde på gårdspladsen foran den midlertidige helligdom. Her bliver de tre mikoshi stillet op på række, og en efter en, med Kejser Ojin først, bliver de taget ind bag helligdommens forhæng, hvor kun de øverste præster er til stede, som åbner mikoshierne og tager *shintai* ud, mens bærerne må vente udenfor forhængen. Det hele styres af en shinto-præst, der med en ritualmanual foran sig ser til, at alt går rigtigt for sig. Han giver sine oplysninger per trådløs mikrofon. Kun på et punkt

er det hele ved at kikse. Pludselig står en ældre kvinde inde på det hellige område, fire-fem meter fra de tre mikoshi, og bukker og beder til de tre guddomme. Vild opstandelse. Hun er kommet ind gennem den afskærmning af klæde, som holder tilskuerne ude, viser det sig, og hun bliver hurtigt og bestemt, nærmest i løb, genet ud. Man mindes den 100 år gamle episode, da en undervisningsminister lindrede på forhængen til en af Ise-helligdommene, hvorefter han blev myrdet af en shinto-fanatiker for sin tabuovertrædelse, men naturligvis er det slet ikke sådan mere. Dog aner man engagementet hos de dirigerende shinto-præster.

Om formiddagen er der flere ritualer, blandt andet mere hellig dans, og også et ældgammelt buddhistisk ritual, hvor indfangede fisk og fugle sættes fri, en handling, som giver deltagerne gode fortjenester til det kommende liv i genføds-lernes række, noget, som ellers ikke hører til i shinto-sammenhæng. Og senere op ad formiddagen bæres de tre mikoshi tilbage til helligdommen på bjergets top af udmattede shinto-præster. Men da er jeg for længst i min gode seng i hotellet i Kyoto, ikke nær så udmattet.

Esben Andreasen: *Religioner i Japan – traditionelt og ved årtusindskiftet*. Systime, 2004: 95-98.

Tekst 13. Esben Andreasen: Ise – shintos hellige by (2012)

Ise er shintos centrale helligdom, eller snarere en samling helligdomme. Teksten omhandler Ise som pilgrimsby med hovedhelligdommene Geku og Naiku samt den årlige høstfest (Kannamesai) og 20-årsfornyelsen (Shikinen sengu), som næste gang vil blive foretaget i 2013.

Ved første øjekast er der intet helligt ved Ise. Kommer man med tog, bus eller bil, ser man en typisk mellemstor japansk by: to jernbanestationer og motorveje, der pløjer sig igennem byen, og det sædvanlige udbud af forretninger i mildest talt ikke særligt smukke bygninger. Ude ved kysten, ikke langt derfra, ligger der badhoteller med spa og strande til feriebrug. Og alligevel – fra stationen går der en gade, der hedder "Geku Sando" – og "sando" er betegnelsen for en hellig vej til en shinto-helligdom.

Undervejs er man kommet over en flod, Miya-gawa, som i byens storhedstid som pilgrimsby markerede overgangen fra profant til helligt. I dag ligner den enhver anden middelstor flod i Japan, halvt udtørret det meste af året. Men gamle træsnit fra dengang viser strømme af pilgrimme fra alle samfundslag i farverige klæder, der bliver sejlet over floden. Særlig stor var tilstrømningen i årene 1650, 1705, 1771 og 1830, hvor adskillige millioner valfartede til Ise med ca. 60 års mellemrum på – åbenbart – gunstige tidspunkter. I den tids strenge kontrol med lan-